

UNESCO Programm Inimene ja biosfäär (MAB)
Rahvusvahelise koordineerimiskogu (MAB ICC) 31. istung
17.–21. juuni 2019, UNESCO peakorter, Pariis
Toomas Kokovkin

ARUANNE

22.08.2019

Kuna alates 2018. aastast on Eesti esindatud nii koordineerimiskogus (MAB ICC) kui ka kuueliikmelises büroos (MAB Bureau), siis võtsin osa mõlema tööst.

MAB Büroo istungid

MAB Büroo liikmed on Indoneesia (esimees), Eesti, Honduras, Nigeeria ja Sudaan (aseesimehed) ning Rootsi (raportöör). Istungid toimusid hommikuti enne MAB ICC istungi algust ning valmistasid ette antud päeval arutlusele tulevad päevakorrapunktid, muuhulgas uute biosfäärialade nimetamine, vaidlustused, täpsustatud info ärakuulamine, auhindade nominatsioonid jne. Büroo töö üheks sisendiks on Nõuandva komitee (*International Advisory Committee for Biosphere Reserve*) soovitusel, mis koostati sama aasta veebruaris. Infoks: Nõuandva komitee liige on ka Lia Rosenberg Keskkonnaametist.

Värske büroo liikmena oli mõnevõrra üllatav, et aasta jooksul ei ole büroo Indoneesia juhtimisel sisulist tööd teinud, jättes jooksval otsustused MAB Sekretariaadi teha. Minu teada on eelmise (Prantsusmaa juhitud) büroo tegus ka väljaspool istungeid. Nii jõudisid MAB ICC dokumendid minu lauale alles nädal aega enne istungi algust, mis on selgelt liiga lühike aeg, et kõigis küsimustes büroo seisukoht kujundada. On ju büroo liikmed ühekaupa igalt kontinendilt. Nii jäidki büroo istungitel domineerima Sekretariaadi poolt ette valmistatud seisukohad.

MAB ICC istungi käik

MAB ICC istungil osales 321 delegaati 31 MAB ICC liikmesriigist ja 28 vaatlejariiki.

I–II. Avamine ja tervitussõnad.

III. Eesistuja ettekanne. Pr. Prof. Enny Sudarnomowati esitas oma eesistumisaasta ülevaate. Toon välja punktid, mis eesistuja arvates iseloomustavad MAB programmi läinud aasta jooksul: 1) Biosfäärialade nähtavus ja tunnustamine; 2) Lõimumine teiste UNESCO programmidega ja koostöö säästva arengu eesmärkide (SDG) nimel; 3) biosfäärialade rakendamine säästva arengu mudelitena; 4) info- ja kogemuste vahetus MAB temaatiliste ja piirkondlike võrgustike vahel; 5) täiendavate vahendite kasutamine biosfäärialade arendamiseks; 6) teaduspõhiste lahenduste rakendamine biosfäärialade loodusvarade kasutamisel.

IV. Päevakorra kinnitamine.

V. Programmi sekretäri aruanne. MAB sekretär Dr Clüsener-Gott andis põhjaliku ülevaate viimase aasta jooksul toimunud sündmustest ja arengutest. Eriti rõhutaksin teavet nn *Exit Strategy* kohta ehk biosfäärialade väljumist nimistust, kui nad ei vasta Sevilla strateegias sätestatud nõuetele. Tänapäevaks on jäänud 64 biosfäärialat, mis peaksid end vastavusse viima aastaks 2020.

VI. Liikmesmaade, temaatiliste ja piirkondlike võrgustike aruanded. Oma sõnavõtus Eesti kohta andsin lühikese ülevaate tegevustest Lääne-Eesti saarestiku biosfäärialal. Tõin esile siinse piirkondliku koostöö. Esiteks, Läänemere-äärsete biosfäärialade projekt *Biosphere for Baltic*, mille põhisisuks on kogemuste vahetus rannikumere kaitseks ja kestlikuks kasutamiseks. Ettevalmistamisel on koostööprojekt Läti

biosfäärialaga kultuuripärandi tutvustamiseks turistidele. Puudutasin ka uusi suundumusi, kus biosfäärialade tutvustamiseks tehakse koostööd kunstnike ja etenduskunstidega.

Eestit puudutas ka NordMAB-i ettekanne, mille esitas Rootsi. NordMAB on Põhjamaade, Baltimaade, Venemaa ja Põhja-Ameerika biosfäärialade koostöö. Koostöös on suurem rõhk boreaalsetel ökosüsteemidel, põlisrahvastel ja traditsioonilistel majandamisviisidel.

VII. Biosfäärialade võrgustiku kvaliteedi ja silmapaistvuse suurendamine (*Excellence Process*).

Küsimus on selles, et aastaks 2020 lõpeb MAB võrgustiku “puhastamine” mittevastavatest biosfäärialadest ning seejärel peaks jätkuma *Excellence Process*, mis tagaks biosfäärialade kõrge kvaliteedi ja väljapaistvuse. Nimetatud protsessi põhimõtete väljatöötamiseks moodustati 2018. aastal *ad-hoc* töögrupp, kes kirjeldas tulevase protsessi põhimõtted ja eri tasandite vastutusalad. ICC arutas põhjalikult esitatud dokumenti ja kokkuvõttes tegi ettepaneku jätkata tööd protsessi täpsustamiseks. Üks olulisi soovitusi oli lihtsustada ja ühtlustada perioodiliste aruannete vormi ning kaaluda vahearuannete esitamist iga 5 aasta järel.

VIII. Perioodiliste aruannete hindamine ja vastuvõtmine. Komisjon kuulas ära ja otsustas 41 perioodilise aruande üle.

IX. Uute biosfäärialade nominatsioonid. Traditsiooniliselt kõige emotsionaalsem päevakorra punkt, kus iga uue biosfääriala kinnitamisele järgneb delegatsiooni suurem või väiksem juubeldamine, trummipöörin, lippude lehvitamine. Seekord määras Lõuna-Korea delegatsioon uue taseme, kui lippude asemel lehvitas Samsungi telefone, mille ekraanil riigi lipu kujutis.

Vastu võeti 18 uut biosfäärialat, välja arvati 3. Nüüd on maailmas 701 biosfäärialat 124 riigis, neist 21 piiriülest biosfäärialat. Uued riigid nimestikus on eSwatini ja Norra.

X. MAB kommunikatsioonistrateegia. Sekretariaat andis ülevaate kommunikatsioonistrateegia elluviimisest. Eriti rõhutas ettekandja üheminuti-filmide populaarsust, mida saab youtube kanalilt vaadata. Sekretariaat lubas ka uue veebilehe valmimist lähitulevikus. ICC delegaatide soovitus oli, et veebileht oleks ka töövahendiks, kust saab alla laadida nii dokumente kui aruandevorme jms.

Infoks: 2019 aasta kevadel püüdsime leida vahendid Eesti lühifilmi loomiseks, kuid see esialgu ei õnnestunud.

XI. MAB noorteadlase auhind. Tegemist on pigem stipendiumiga uurimistöö tegemiseks, mida eraldatakse taotluste alusel. Laekus 48 taotlust, millest büroo valis välja 7, mis hiljem ICC poolt ka kinnitati. Oma sõnavõtus ütlesin, et kõik taotlused olid huvitavad ning valiku tegemine ei olnud kerge. Rõhutasin, et läbi aastate on suurenenud nende tööde hulk, mis käsitlevad biosfäärialasid kui säästva arengu piirkondi ja vähenenud puhtökoloogiliste tööde hulk. Avaldain arvamust, et keegi võiks teha omaette uuringu selle kohta, kuidas on aastakümnetega muutunud noorte teadlaste temaatika vastavalt muudatustele MAB strateegias.

XII. Michel Batische auhind biosfäärialade korraldamise eest. Seekordne auhind läks Hispaaniasse tegevuse eest kohaliku toidu, ökosüsteemide majandamise ja kliimamuutuste leevendamise vallas. Auhinnasaaja ettekanne oli pikk ja laialivalgud. Kuluaarides oldi kriitilised, et auhinnasaaja tegelikult ei osanud vastata konkreetsetele küsimustele biosfäärialade korraldamisest.

XIII. Lima tegevuskava (LAP) elluviimine. Sekretariaat andis ülevaate enda läbiviidud küsitlusest LAP elluviimisest. Kuigi ettekandja tegi kaugeleulatuvaid järeldusi, oli ilmne, et vastanute arv ei ole representatiivne. Ka küsimustikus esitatud küsimused olid mitmeti tõlgendatavad.

Järgnes UNESCO *Internal Oversight Service* (siseaudit?) ettekanne kavandatavast LAP vahehindamisest. Ettekanne oli konkreetne ja teaberohke.

XIV. Tehniline juhend biosfäärialadele (*Technical Guidelines*). Väga vajalik dokument ning on mõnevõrra üllatav, et seda ei ole ikka veel koostatud. Otsus juhendi koostamiseks võeti 2017 aastal ning moodustati töörühmad eri teemade kaupa. Kahjuks ei olnud töörühmad valmis ka käesolevaks ICC istungiks. Oma sõnavõtus avaldasin arvamust, et juhendiga ei ole mõtet pikalt venitada ja võiks olemasoleva töö põhjal selle vormistada. Pärast arutelu otsustati, et Juhendi mustand esitatakse järgmisel ICC istungile 2020. aastal.

XV. MAB ülemaailmne noortefoorum. MAB noortefoorumi formaat on kenasti käima läinud, ilmselgelt on peale kasvamas uus põlvkond MAB-i meelseid inimesi. Näiteks kavandatakse regionaalseid foorume saksakeelsetele ja hispaaniakeelsetele biosfäärialadele. Käesoleva aasta 15.-19. septembril toimub ülemaailmne noortefoorum Hiinas. Infoks: Eestist valiti foorumil osalemiseks noor ettevõtja Helen Teigar, kes sai korraldajatelt ka rahastuse osalemiseks.

XVI. Järgmine MAB ICC istung. Järgmine MAB ICC istung toimub 2020. aastal Nigeerias.

Kohtumine UNESCO peadirektoriga

Istungi ajal toimus MAB büroo liikmete kohtumine UNESCO peadirektori pr. Audrey Azoulay'ga. Peadirektor rõhutas programmi MAB olulisust UNESCO süsteemis ja ka seda, et biosfäärialad on üks väga vajalik viis globaalsete murede lahendamiseks.

Foto: MAB büroo liikmete kohtumine UNESCO peadirektoriga.

Toomas Kokovkin
UNESCO MAB kontaktisik
UNESCO ERK nõukoja liige